

Sylwia Tyszka
Uniwersytet Warszawski

ZAPOŻYCZENIA W TWÓRCZOŚCI ADAMA MICKIEWICZA Z LAT 1818-1828

Adam Mickiewicz był najsłynniejszym poetą polskiego romantyzmu oraz jednym z najsłynniejszych poetów literatury polskiej. Jego dzieła wyróżniały się „znakomicie zharmonizowanym językiem” mającym jednocześnie „charakter prowincjonalnej odmiany języka polskiego”¹. Charakterystyczny dla tego twórcy był również jego stosunek do puryzmu językowego, który sprzeciwiał się panującej wówczas tendencji do zastępowania wyrazów obcych neologizmami. Tym samym „Mickiewicz przejmował wiele konstrukcji obcego pochodzenia, krytykowanych współcześnie, i bynajmniej nie usuwał ich poza nawias swojego języka”². Aby sprawdzić, jak twórczość wieszczka odzwierciedla stan zapożyczeń w XIX wieku, przeanalizowano utwory pisarza powstałe w latach 1818-1828, począwszy od debiutanckiej *Zimy miejskiej* z 1818 roku, poprzez *Ballady i romanse* (1822), *Grażynę* (1823), *Sonety krymskie* (1826), *Sonety* oraz *Wiersze*, a skończywszy na *Konradzie Wallenrodzie* (1928). Pominięto *Dziady*, gdyż dzieło to zostało napisane również w Dreźnie w latach trzydziestych XIX wieku, a ze względu na swoje rozmiary mogłoby stanowić przedmiot odrębnego badania.

Celem badania było uzyskanie odpowiedzi na następujące pytania: Czy pisarz stosował w swojej twórczości wyrazy zaczerpnięte z innych języków? Jeśli tak, to z jakich i jak często? W artykule omówiono najstarsze zapożyczenia, wyrazy obce popularne w polszczyźnie ogólnej w XIX wieku oraz takie, które twórca zastosował na potrzeby stylizacji artystycznej, nadając im niejednokrotnie nowe znaczenie. W pracy przedstawiono również słowa zaadaptowane w czasach pisarza oraz takie, które wówczas podlegały dopiero procesowi adaptacji.

Analizę wyrazów obcych w twórczości Mickiewicza warto rozpocząć od najstarszych zapożyczeń z języka niemieckiego i łaciny pochodzących jeszcze ze średniowiecza, które pojawiły się w polszczyźnie za pośrednictwem języka czeskiego, takich jak *anioł*, *kościół*, *bardon* ‘dawny strunowy instrument muzyczny podobny do lutni i liry’, *baszta*, *całun*,

1 Z. Klemensiewicz, *Jaką rolę i dzięki czemu odegrał Mickiewicz w rozwoju języka polskiego*, „Język Polski” 1955, z. 5, s. 323.

2 E. Rudnicka-Fira, *Słownictwo „Dziadów” Adama Mickiewicza w świetle analizy statystycznej*, Katowice 1986, s. 24.

kapituła, klasztor, mary, pałac, panewka. Język niemiecki oddziaływał na polszczyznę również bezpośrednio lub podobnie jak czeski pośredniczył w przyjmowaniu licznych latynizmów odnoszących się między innymi do kultury chrześcijańskiej, na przykład *oltarz*. Inne germanizmy były związane z wojskowością – *grankulka* ‘kula myśliwska’, *helm, knecht* ‘żołnierz pieszy w wojsku niemieckim’, *loch, rondel, maszt, spiż, spiże* ‘działa’, *szaniec, szranki, szyki* ‘wojsko ustawione w odpowiednim porządku’, *tortura/tortury*; budownictwem – *blacha, bretnal* ‘u Mickiewicza *bratnal* – długi gwóźdź do zbijania desek’, *cegła, dach, gmach, granit, hufiec* ‘zwarty oddział składający się z kilku chorągwi’, *krużganek, lampa, mosiężny, mur, wymurować, stal, szlif, szlifować, plac, szyba, tama*; rolnictwem i hodowlą zwierząt – *cug* ‘zaprzęg składający się z czterech lub sześciu koni’, *cugi* ‘para koni w takim zaprzęgu’, *dyszel, folwark, fryz* ‘koń fryzyjski’, *kubeł*; nauką i sztuką – *burszowski* ‘od niem. Bursch – członek niemieckiej organizacji studenckiej’, *cyrkiel, geniusz/jenijusz, harfa/arfa, kompas, lutnia*; kulinariami – *muszkat* ‘słodkie wino deserowe’, *rodzynki/rozynki, tygiel* ‘ogniotrwałe naczynie kuchenne’; ogrodnictwem – *jaśmin/jazmin, szpaler* oraz innymi dziedzinami życia – *kir* ‘materiał symbolizujący żałobę’, *bursztyn, bursztynowy, larwa, stempel*.

Część z powyższych wyrazów dotarło do polszczyzny za pośrednictwem niemieckiego, a pochodziło z innych języków europejskich, na przykład z włoskiego – *balkon, lutnia, kompas, szpaler*; francuskiego – *granit, rodzynki/rozynki*; hiszpańskiego – *jaśmin/jazmin* oraz z łaciny – *larwa, mur, tortury*. Warto również zauważyć, że imię jednego z głównych bohaterów poematu *Grażyna* – Litawora – jest związane z niemieckim słowem *Litauer*³. Z kolei w poemacie *Konrad Wallenrod* pojawił się poseł krzyżacki o imieniu *Dietrich Halstark von Kniprode*⁴.

Grekolatynizmy⁵, podobnie jak germanizmy, związane były z religią – *bullą, krucyfiks, oltarz, ornat*; architekturą i budownictwem – *dom/dóm, kolumna*; prawem – *cyrograf, kopia, statut, traktat* i zoologią – *polip* ‘ośmiornica’ oraz innymi dziedzinami życia – *atrament, balsam, dyskurs* ‘mowa’, *eutanzja, hieroglif, koncha* ‘muszla’, *klijentele* ‘klienci’, *koneksje/konneksyje* ‘związki rodzinne’, *korab* ‘statek’, *kweres* ‘zamieszanie, kłopot’, *laury, letarg, patron, pergamin/pargamin, plebs* ‘nazwa niższej warstwy społecznej w Rzymie’, *post-skrypt* ‘od *postscriptum*’, *sylogizm* ‘schemat logiczny’, *teutoński* ‘germański, krzyżacki’. Mickiewicz chętnie stosował również cytaty łacińskie, których największe nagromadzenie jest widoczne w wierszu *Popas w Upicie* – *dictum acerbum*

3 K. Górski, *Mickiewicz. Artyzm i język*, Warszawa 1977, s. 257.

4 *Ibidem*, s. 258.

5 Określenie grekolatynizmy stosuję za M. Witaszek-Samborską (*Wyrazy obcego pochodzenia we współczesnej polszczyźnie*, Poznań 1992, s. 34), według której w zakres tego pojęcia wchodzi: grekolatynizmy w węższym znaczeniu, tzn. leksemy znane w grece i łacinie, przedostające się do polszczyzny głównie przez łacinę; greczyzmy – leksemy, które przedostały się najprawdopodobniej bezpośrednio z języka greckiego; latynizmy – leksemy nieznanne językowi greckiemu, przejęte z łaciny bezpośrednio do polszczyzny.

‘gorzka prawda’, *nobile verbum*, *patricios* ‘wyższa szlachta’, *turnum* ‘oddawane kolejno głosy’, *agitatus furiis et impotens irae* ‘miotany przez furie i nie władający gniewem’, *o scelus!*, *o dirae!* ‘o zbrodnie! o złowróźbne znaki!’, *tros Rutulusve fuat* ‘czy to był Trojańczyk, czy Rutul – bez różnicy, czy swój, czy obcy’, *Alax scopulo infixus acuto expirans flammans* ‘Ajaks wbity na ostrą skałę, ziejący płomieniami’.

Innymi wyrażeniami greckołacińskimi stosowanymi przez wieszczą były motywy antyczne, na przykład *centaury*, *danaidy*, *hydra*, *harpia/harpija*, *Iksyjon*, *labirynt*, *mir-midońskie zwierzątka* ‘mrówki’, *nektar*, *nimfa*, *Parnas*, *syrena*, *zefir* ‘wietrzyk’. Stosowanie tego typu określeń było zabiegiem stylistycznym i świadczyło o dogłębnej znajomości mitologii przez pisarza. Autor sięgał również do podań skandynawskich, z których pochodziły między innymi *ondyny* – nadprzyrodzone istoty wodne. W utworze *Do Joachima Lelewela* pojawia się pochodząca z łaciny poetycka nazwa Anglii – *albijoński ostrów*.

W XVII wieku zyskał w Polsce popularność język francuski. Tendencja ta miała również swoje odzwierciedlenie w twórczości Mickiewicza, który mimo krytyki ze strony purystów, chętnie stosował słowa z tego języka odnoszące się do mody – *frak*, *fryzować*, *żupan* ‘staropolski ubiór męski’; obronności – *puklerz* ‘okrągła i wypukła tarcza’, *reduta*; gier w karty – *mariasz* i *faraon* oraz innych dziedzin życia – *bard*, *drogman* ‘tłumacz i pośrednik między cudzoziemcami a mieszkańcami Bliskiego Wschodu’, *ekskuza* ‘usprawiedliwienie się’, *pawilon* ‘flaga okrętowa’, *renegat*, *rym*, *teleskop*, *wasal*. W XVI wieku za sprawą królowej Bony panowała również moda na język włoski i dlatego u naszego wieszca pojawiały się następujące italianizmy – *altana*, *baldachim/baldakin*, *korsarz*, *mozaika*.

Istotną grupę wśród stosowanych przez Mickiewicza wyrazów z innych języków stanowiły tak zwane wschodniosłowianizmy pochodzące z języków ruskich: białoruskiego, ukraińskiego i rosyjskiego. Dwoma pierwszymi posługiwano się w Wielkim Księstwie Litewskim, więc poeta mógł mieć bezpośredni kontakt szczególnie z językiem białoruskim, którym władali nawet niektórzy jego przyjaciele, na przykład Czeczot i Zan znali ten język od dzieciństwa⁶. Z kolei wpływy rosyjskie, początkowo nieznaczne, uległy intensyfikacji w dobie rozbiorów. Ze względu na liczne podobieństwa między tymi językami trudno jest niekiedy jednoznacznie zaklasyfikować poszczególne wyrazy jako rusycyzmy, białorutenizmy czy ukrainizmy, dlatego w odniesieniu do nich zastosowano wyżej wspomniane zbiorcze określenie „zapożyczenia wschodniosłowiańskie/wschodniosłowianizmy”. Grupę tę tworzą wyrazy z zakresu – ustroju politycznego, urzędów i stanowisk państwowych – *car*, *czyn* ‘nazwa urzędu w dawnej Rosji’; budownictwa i urządzeń mieszkalnych – *cerkiew*, *chata*, *chatka*, *stolowanie* ‘w białoruskim – belkowane, pułap’; mody – *bisior* ‘droga tkanina jedwabna używana do ozdoby stro-

6 Por. Z. Kawyn-Kurzowa, *Język filomatów i filaretów*, Wrocław 1963, s. 14.

jów', *rosmak* 'futro z rosomaków', *sobol* 'futro z soboli'; nazewnictwa geograficznego i przyrodniczego – *chwośt* 'ogon', *puchacz*. Wśród wschodniosłowianizmów znalazły się również nazwy osób według ich charakterystycznych cech – *bohater*, *krasawica*, *luba*, *luby*, oraz następujące inne wyrazy – *bis*, *dziengi*, *krasa*, *krasny*, *kulbaka* 'siodło wojskowe kryte skórą', *lico*, *rozhowor*, *rubel*, *taran*.

Z powyższej grupy język ukraiński był tym, poprzez który docierały do polszczyzny zapożyczenia z innych języków, głównie z języka tureckiego – *basza* 'honorowy tytuł dostojników w Turcji', *buława* 'laska będąca symbolem władzy hetmańskiej', *buńczuk* 'pęk włosów doczepiany do zbroi rycerskiej', *burka* 'okrycie wierzchnie z grubego filcu', *cybuch* 'fajka łącząca ustnik z główką', *giaur*, *haracz*, *horda*, *kurhan* 'stożkowy nasyp kryjący groby', *odaliska* 'niewolnica w haremie', *taraban* 'wielki bęben kapeli janczarskich', *tuman*; niemieckiego – *czad* 'woń spalenizny, śwąd' i wołoskiego (rumuńskiego): *multanki* 'ludowy instrument muzyczny'. Z kolei zastosowane przez Mickiewicza orientalizmy pojawiły się w polszczyźnie albo drogą bezpośredniego kontaktu – *chalif* 'mużulmański przywódca duchowny', *dżamid* 'meczet', *izan* 'modlitwa', *harem*, *karabela* 'lekka, krzywa szabla', *kaszmiski/kaszemirski* (od Kaszmiru w Indiach), *kontusz/kuntusz* 'staropolski strój męski', *kontuszowy* 'szlachcic', *nankin* 'chińska tkanina lub ubranie z nankinu', albo za pośrednictwem języka tureckiego – *bułat* 'szabla z rozszerzoną klingą', *dywan* 'rada najwyższych dostojników przy sułtanie', *minaret/menar*, *padyszach/padyszach*, *sułtan* oraz języków zachodnich – *turban*.

Polska miała również kilkusetletnie kontakty z Węgrami, dlatego w języku poety nie mogło zabraknąć wyrazów z węgierskiego – *giermek*, *szyszak*, *tokaj*. Pojedyncze wyrazy zastosowane przez Mickiewicza pochodziły również z następujących języków: szwedzkiego – *bat* 'łódź żaglowa', wołoskiego (rumuńskiego) – *dżuma*, angielskiego – *poncz* 'napój z araku', hebrajskiego – *szabas*. W twórczości pisarza można również znaleźć eponimy (wyrazy pochodzące od nazw własnych, również obcych), na przykład *lejdejska* butelka, czyli najstarszy kondensator, którego nazwa pochodzi od miasta Leiden w Holandii. Warto również zauważyć, że w badanych tekstach nie znaleziono ani jednego lituanizmu, co można tłumaczyć tym, że „Mickiewicz według wszelkiego prawdopodobieństwa języka litewskiego nie znał”⁷. Język ten posłużył mu jednak do stworzenia imienia tytułowej bohaterki poematu *Grażyna* pochodzącego od litewskiego wyrazu *grażus* (piękny)⁸. Autor chętnie posługiwał się również imionami postaci z historii Litwy, na przykład *Aldona* (imię córki Giedymina), *Giedymin*, *Olgierd*, *Kiejstut*, *Mendog* (nazywany również Mindowem), *Erdwilł*, *Skirgiella* oraz litewskimi nazwami geograficznymi: *Świteż*, *Kołydczew*, *Niemen*⁹. Dane liczbowe dla poszczególnych języków przedstawia zestawienie.

7 E. Rudnicka-Fira, *op. cit.*, s. 102.

8 Por. K. Górski, *op. cit.*, s. 257.

9 *Ibidem*, s. 259, 263.

Język(i)	Liczba pożyczek
Łacina i greka	52
Niemiecki	47
Wschodniosłowiańskie	24
Orientalne	16
Francuski	14
Turecki (osmański)	12
Litewski	11
Czeski	9
Włoski	5
Pozostałe języki	8
Razem	198

Z powyższego zestawienia wynika, że w badanym okresie Mickiewicz zastosował najwięcej zapożyczeń grecko-łacińskich i niemieckich, co można tłumaczyć tym, że w XIX wieku były to dwa główne języki nauki i techniki, z którymi pisarz miał styczność w czasie studiów w Wilnie. Największa liczba latynizmów jest potwierdzeniem stwierdzenia Konrada Górskiego, że „w twórczości młodzieńczej student wileński i nauczyciel kowieński tkwi jeszcze po uszy w tradycji antycznej”¹⁰. Na trzecim miejscu plasują się języki wschodniosłowiańskie, z którymi pisarz miał kontakt od dzieciństwa, na czwartym zaś miejscu języki orientalne, szczególnie licznie reprezentowane w *Sonetach krymskich*.

Większość z omówionych wyrażen to zapożyczenia właściwe oraz cytaty – *dictum acerbum, nobile verbum, patricos, turnum, agitatis fuuriis et impotens irae, o scelus!, o dirae!* (o zbrodni! o złowrózne znaki!), *tros Rutulusve fuat, Alax scopulo infixus acuto expirans flammans*. Co ciekawe, wyraz *postscriptum* był przez Mickiewicza odmieniany – w *post-skrypcie*, natomiast obecnie możemy zauważyć swego rodzaju wsteczną adaptację tego wyrazu, gdyż jest on głównie używany jako cytat pisany przez „c”, a nie „k” i bez myślnika.

Kilka z powyższych zapożyczeń w języku Mickiewicza miało formy oboczne: *bretnal* – *bratnal*, *dom* – *dóm*, *geniusz* – *jenijusz*, *harfa* – *arfa*, *harpia* – *harpija*, *jaśmin* – *jażmin*, *kaszmirski* – *kaszemirski*, *padyszach* – *padiszach*, *pergamin* – *pargamin*, *rodzynki* – *rozyнки*. Jednym z powodów tego zjawiska jest to, że w czasach pisarza dokonywała się adaptacja wyrazów: *bretnal* – *bratnal*, *padyszach* – *padiszach*, *rodzynki* – *rozyнки*, drugim zaś często wykorzystywane przez wieszczą prowincjonalizmy, na przykład *dom* – *dóm*. Zacerpnięte z innych języków słowa posłużyły utworzeniu następujących derywatów: *bursz* – *burszowski*, *szlif* – *szlifować*, *krasa* – *krasawica*, *kraśny*, *kontusz* – *kontuszowy*, *chata* – *chatka*.

¹⁰ *Ibidem*, s. 262.

Na temat semantyki zapożyczonych wyrazów można stwierdzić, że Mickiewicz albo stosował je w jednym z ich oryginalnych znaczeń: *balsam* (ukojenie, pociecha), *bisior* (droga tkanina jedwabna do ozdoby strojów damskich), *faraon* (gra w karty), *rosomak* (futro z rosomaków) *sobol* (futro z soboli), *tama* (przeszkoda, zawada), albo nadawał im nowy, poetycki sens: *eutanazja* (dobra, lekka śmierć), *farba* (malowidła), *labirynt* (zawiłości), *larwa* (straszydło, widziadło), *spiże* (działa), *sranki* (granice państwa, np. „Chrobrego sranki”).

Podsumowując, większość opisanych wyżej wyrazów obcych pojawiających się w języku Mickiewicza ma charakter komunikatywny. Jedne z nich były już w czasach pisarza zaadaptowanymi w polszczyźnie zapożyczeniami z poprzednich epok, natomiast inne, szczególnie zapożyczenia wschodniosłowiańskie, są dowodem stałego oddziaływania oraz wpływów środowiskowych na jego język. „Spora liczba pożyczek została użyta jak środek stylizacji literackiej, często w celu uwydatnienia tragicznego, podniosłego, nieraz sentymentalnego nastroju”¹¹. Świadczy to o wyjątkowej wiedzy językowej i historycznej oraz mistrzowskim kunszcie poetyckim naszego wieszca.

Aneks

Wykaz zapożyczeń w poszczególnych utworach

Ballady i romanse

Język(i)	Liczba pożyczek
Niemiecki	13
Łacina i greka	10
Wschodniosłowiańskie	10
Francuski	1
Orientalne	1
Czeski	3
Turecki i osmański	5
Pozostałe języki	0
Razem	43

Wiersze

Język(i)	Liczba pożyczek
Niemiecki	17
Łacina i greka	28
Wschodniosłowiańskie	7
Francuski	6
Orientalne	7

¹¹ E. Rudnicka-Fira, *op. cit.*, s. 119.

Czeski	2
Turecki i osmański	7
Pozostałe języki	7
Razem	81

Grażyna

Język(i)	Liczba pożyczek
Niemiecki	10
Łacina i greka	1
Wschodniosłowiańskie	5
Francuski	1
Orientalne	0
Czeski	1
Turecki i osmański	2
Pozostałe języki	3
Razem	23

Konrad Wallenrod

Język(i)	Liczba pożyczek
Niemiecki	7
Łacina i greka	6
Wschodniosłowiańskie	1
Francuski	0
Orientalne	0
Czeski	2
Turecki i osmański	1
Pozostałe języki	3
Razem	20

Sonety

Język(i)	Liczba pożyczek
Niemiecki	1
Łacina i greka	5
Wschodniosłowiańskie	2
Francuski	2
Orientalne	1
Czeski	1
Turecki i osmański	0
Pozostałe języki	1
Razem	13

Sonety krymskie

Język(i)	Liczba pożyczek
Niemiecki	2
Łacina i greka	2
Wschodniosłowiańskie	1
Francuski	1
Orientalne	5
Czeski	0
Turecki i osmański	3
Pozostałe języki	1
Razem	15

LITERATURA CYTOWANA

- Górski K., *Mickiewicz. Artyzm i język*, Warszawa 1977.
 Kawyn-Kurzowa Z., *Język filomatów i filaretów*, Wrocław 1963.
 Klemensiewicz Z., *Historia języka polskiego*, Warszawa 2006.
 Klemensiewicz Z., *Jaką rolę i dzięki czemu odegrał Mickiewicz w rozwoju języka polskiego*, „Język Polski” 1955, z. 5.
 Rudnicka-Fira E., *Słownictwo „Dziadów” Adama Mickiewicza w świetle analizy statystycznej*, Katowice 1986.
 Witaszek-Samborska M., *Wyrazy obcego pochodzenia we współczesnej polszczyźnie*, Poznań 1992.

Badane teksty

- Mickiewicz A., *Dziela*, Kraków 1949.
 Mickiewicz A., *Grażyna. Konrad Wallenrod*, Kraków 1998.

Słowniki

- Kopaliński W., *Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych z almanachem*, Warszawa 2007.
Słownik języka Adama Mickiewicza, red. K. Górski, t. 1-11, Wrocław-Warszawa-Kraków 1962-1983.
 Sobol E., *Słownik wyrazów obcych*, Warszawa 1996.

Zapożyczenia w twórczości Adama Mickiewicza z lat 1818-1828

STRESZCZENIE: Artykuł przedstawia wyniki analizy dzieł Adama Mickiewicza z lat 1818-1828. Celem badania było uzyskanie odpowiedzi na następujące pytania: Czy pisarz stosował w swojej twórczości wyrazy zaczerpnięte z innych języków? Jeśli tak, to z jakich i jak często? Jaki był jego stosunek do zjawiska zapożyczania i puryzmu językowego? W artykule omówiono wyrazy obce popularne w polszczyźnie ogólnej w XIX wieku oraz takie, które twórca zastosował na potrzeby stylizacji artystycznej, nadając im niejednokrotnie nowe znaczenie. W pracy przedstawiono również słowa, które w czasach pisarza podlegały procesowi adaptacji.

SŁOWA KLUCZOWE: Adam Mickiewicz – literatura XIX wieku – wyrazy obce.

Foreign words in Adam Mickiewicz's output from the years 1818-1828

SUMMARY: This article presents the results of Mickiewicz's works' analysis from the years 1818-1828. The study was carried out in order to answer the following questions: did the writer use words borrowed from other languages in his works? If so, from which languages and how often did he do that?

What was his attitude towards loanwords and language purism? The paper shows popular foreign words in the Polish language in the 19th century and those used by the writer for the sake of artistic stylization, quite often conferring new meanings onto them. The article also presents words which were being adapted in the times of Mickiewicz.

KEY WORDS: Adam Mickiewicz – literature of XIX century – foreign words.